

SPISI SV. FRANJE ASIŠKOGA

Spise sv. Franje Asiškoga prvi je izdao, publicirao, Luka Wadding, poznati franjevački povjesničar, 1623. godine. Spisi sv. Franje od Luke Waddinga izlazili su u mnogim izdanjima i prevedeni su na druge jezike. Dakako, mnogi od tih spisa nisu mogli izdržati modernu kritiku, jer je Wadding među Franjine spise ubrojio sve što se u tradiciji pripisivalo ovom svecu. Kritičko izdanje spisa sv. Franje učinili su zasebno početkom 20. stoljeća, ili točnije 1904. godine: L. Lemmens i H. Boehmer. Nakon izdanja tih spisa uslijedile su pohvale i kritike, posebno Paula Sabatiera, protestantskog franciskanologa, izučavatelja i poznavatelja sv. Franje; ali uslijedili su također i prijevodi spisa na razne jezike. Prvi „Spisi svetog Franje“ na hrvatskom jeziku, koji su izišli u Sarajevu 1974., prijevod su Franje Žilića upravo prema Boehmerovu izdanju, ali iz 1949. godine. Potom dolazi do prijevoda godine 1988. (Split-Symposion) koji su učinili Damjan Damjanović i Andrija Bonifačić prema izdanju Kajetana Essera iz 1978. godine. Godine 1991. došlo je do ponovnog izdanja tog prijevoda. Godine 2005. (Ziral-Mostar) Dionizije Lasić i Serafin Hrkač preveli su spise prema izdanju Giovannia Boccalia iz 1995. godine. Najnoviji prijevod spisa, koji se nalazi u Franjevačkim izvorima 2012. godine (Sarajevo-Zagreb), učinio je Stjepan Pavić prema izdanju Carla Paolazzia iz 2009. godine.

Da su spisi sv. Franje vrlo vrijedna stvar, svjedoči norveški pjesnik Bernt Lie, koji kao protestant piše: „Njegovi (Franjini) spisi zaslužuju da budu osnova školske nastave. Djela su Serafskog Asižanina poput izvora iz kojega bez kraja crpiš, a da nikad ne iscrpiš. Nikad nisam čitao ništa veličanstvenije niti išta uzvišenije od spisa tog siromašnog redovnika. Kakvim li je duhom ovaj čovjek morao biti obdaren?“

Franjo za sebe tvrdi, da je „neznalica i nedoučen“ (Pismo Redu, 39). Ipak, Franjo nije bio „neznalica“, kako on to za sebe tvrdi. No, Franjo je ponirao svojim duhom u Sveto pismo i tu je njegova veličina. Toma Čelanski, Franjin životopisac, svjedoči da je Franjo pisao pisma ostijskom biskupu Hugolinu, a naslovljavao je ovog biskupa prečasnim ocu, gospodinom Hugonom, biskupom cijelog svijeta (usp. 1Čel 100). Hugolin je bio veliki Franjin prijatelj. Kasnije će postati papom Grgurom IX. Što je Franjo pisao ovom biskupu, nije sačuvano; Toma Čelanski o tome ne izvještava. Na drugom mjestu Toma Čelanski svjedoči još o Franjinom pisanju: „Kad bi dao napisati kakvo pismo radi pozdrava ili poticaja, nije dopuštao da se u njemu izbriše koje slovo ili slog, pa makar bi bilo često suvišno ili nepotrebno napisano“ (1Čel 82). I sv. Klara u svojoj Oporuci svjedoči za sv. Franju: „... nego nam je mnoge i pisao da nakon njegove smrti nipošto od njega ne odstupimo“ (OporKl 34). Mnogo se toga izgubilo što je Franjo pisao klarisama. Ipak ostala je sačuvana „Posljednju volju napisanu sv. Klari“ i „Oblik življenja dan Klari i sestrama“. U svojoj kronici Nikola Glassberger spominje, da je Franjo prije svoje smrti pisao sv. Elizabeti Ugarskoj. Što je pisao? Nije poznato, nije sačuvano. Bartolomej iz Pize spominje da je Franjo napisao jedno „pismce“ na inzistiranje neke majke, čiji je sin trpio od epilepsije. Kad je to pismo bilo dano dječaku, on je ozdravio. Tko zna da li će se još pronaći neki spomeni o Franjinom pisanju! Nije isključeno. A Franjo je ili sam pisao ili davao napisati, to jest on je diktirao a drugi su pisali. Nekada je Franjo prepuštao da poznavatelji sv. pisma sami tekst poprate svetopisamskim tekstovima. Za prvo nesačuvano Pravilo (1209./10.) Franjo piše u Oporuci: „I to u malo riječi i jednostavno dadoh napisati i gospodin papa mi potvrdi“ (Opor 15).

Spisi sv. Franje dijele se, prema hrvatskim Franjevačkim izvorima, na: „Hvale i molitve“, „Pisma“, „Pravila i Opomene“, „Diktirane spise“ i „Izgnjene ili dvojbene spise“.

U „Hvale i molitve“ spadaju spisi: *Molitva pred Raspetim; Poticaj na hvaljenje Boga; Pozdrav Blaženoj Djevici Mariji; Pozdrav krepostima; Tumačenje Očenaša; Hvale uz svaki dan; Časoslov Muke Gospodinove; Cedulja dana bratu Leonu; Hvale Bogu Svevišnjemu; Blagoslov bratu Leonu; Pjesma bratu suncu i Siromašice, čujte.*

Pisma sv. Franje su sljedeća: *Pismo klericima* (prva verzija); *Pismo klericima* (druga verzija); *Prvo pismo kustodima*; *Pismo upraviteljima naroda*; *Drugo pismo kustodima*; *Pismo bratu Leonu*; *Pismo jednom ministru*; *Pismo bratu Antunu*; *Prvo pismo vjernicima*; (Prvo pismo vjernicima sv. Franje na glagoljici); *Drugo pismo vjernicima* i *Pismo cijelom Redu*.

U Pravila i opomene spadaju: *Nepotvrđeno pravilo Manje braće* (u 24 poglavlja); *Potvrđeno pravilo Manje braće* (u 12 poglavlja); *Fragmenti druge redakcije Nepotvrđenog pravila*; *Potvrđeno pravilo*; *Pravilo za samotišta*; *Opomene*; *Oblik življenja dan Klari i sestrama*; *Posljednja volja Klari i sestrama* i *Oporuka*.

Diktirani spisi: *O istinskom i savršenom veselju*; *Oporuka iz Siene*; *Blagoslov dan bratu Leonu*. Teško je dokazati da je ove spise Franjo diktirao u pero, premda su vrlo sadržajna.

I na koncu - Izgubljena ili dvojbena pisma: *Pismo Hugolinu, biskupu ostijskom*; *Pismo poslano braći u Francusku*; *Pismo građanima Bolonje*; *Pismo Klari i sestrama o postu* i *Pismo gospođi Jakobi*. Za ova pisma ne može se dokazati da ih je Franjo napisao, ne može se dokazati njihova autentičnost.

Opomene svetog Franje vrlo su značajne. One su nastajale malo po malo. Esser piše da su „one uistinu zlatne riječi.“ Pune su duboke razboritosti i životne mudrosti. One su mogle izvirati samo iz iskustva sveta čovjeka. „Riječi asiškog Sirotana su sigurno dragocjenije od svih ostalih njegovih moći! One nam doista pokazuju da je Franjo iskusni vođa kršćanskog života ... Riječi svete opomene su uistinu ogledalo savršenosti za franjevca“, zaključne su riječi Essera¹.

O Esserovom tumačenju *Opomena svetog Franje* stoji u predgovoru, da ih je vrlo oštroumno analizirao i ilustrirao. Njegovo tumačenje nastalo je iz dubokog zapažanja o redovničkom i zajedničkom životu. Ovdje je riječ o teološkim razmišljanjima koja se odnose neposredno na stvarnost života².

Istina, *Opomene svetog Franje* prvotno su namijenjene njegovoj Manjoj braći redovnicima, ali su „zlatne riječi“ za sve ljude dobre volje, a posebno za svjetovne franjevence.

Tehnička napomena: Postoji mala razlika u navođenju opomena u knjizi Kajetana Essera „Opomene svetog Franje“, Zagreb 1995. te drugo izdanje 2004., i u Franjevačkim izvorima, Sarajevo-Zagreb 2012. Dakako, ponekad se naslovi opomena u Esserovoj knjizi i u Franjevačkim izvorima ne podudaraju, ali je sadržaj isti. Ni prijevod opomena nije istovjetan u Esserovoj knjizi i u Franjevačkim izvorima, ali je sadržaj isti. Istovjetne su opomene od 1. do 18. u Esserovj knjizi i u Franjevačkim izvorima. Ali opomene 18. i 19. u Esserovoj knjizi odgovaraju 18. opomeni u Franjevačkim izvorima; 20. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 19. opomeni u Franjevačkim izvorima; 21. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 20. opomeni u Franjevačkim izvorima; 22. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 21. opomeni u Franjevačkim izvorima; 23. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 22. opomeni u Franjevačkim izvorima; 24. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 23. opomeni u Franjevačkim izvorima; 25. opomena u Esserovoj knjizi odgovara 24. i 25. opomeni u Franjevačkim izvorima; opomene 26., 27. i 28. u Esserovoj knjizi istovjetne su s onima u Franjevačkim izvorima.

Fra Augustin Kordić, OFMConv.

¹ KAJETAN ESSER, *Opomene svetog Franje*, Zagreb 2004., str. 243.

² Usp. *Isto*, str. 5.